

*in de
etalage*

Uitgeverij Kok te Kampen

De archieven van Uitgeverij Kok berusten in het Gemeentearchief Kampen. Het archief is door middel van een plaatsingslijst ontsloten en te raadplegen.

Voor de oprichting van Uitgeverij Kok moeten we teruggaan naar het jaar 1894. Jan Hendrikus Kok (1871-1940), die zijn loopbaan begon bij Sijthoff in Leiden, vervolgens werkte bij G.Ph. Zalsman en daarna bij de fa. Hilarius te Almelo, kwam in 1893 terug naar Kampen, waar hij het beheer kreeg over de boekhandel van de fa. Zalsman. In november 1894 besloot hij voor eigen rekening boekhandelaar en uitgever te worden (op Oudestraat 13, later op nummer 30). De 23-jarige Kok startte met het uitgeven van een brochure over de Theologische School en een door zijn broer geschreven stichtelijk werk. In 1899 nam hij een kleine drukkerij over. In 1901 gaf hij voor het eerst een boek uit van de gereformeerde voorman dr. Abraham Kuyper (1837-1920). In 1907 sloeg hij een grote slag door de aankoop op een veiling van nagenoeg het complete Kuyperfonds van J.A. Wormser, en tevens van de uitgaven van de Vereeniging voor Christelijke Lectuur (de VCL-serie).

In de beginperiode was het uitgeven van theologische boeken en tijdschriften de hoofdactiviteit van het bedrijf. De drukkerij en binderij waren nevenactiviteiten. Een bijzondere relatie had de uitgever met de Theologische School, eveneens gehuisvest aan de Oudestraat te Kampen.

Kok was welbewust een christelijke, nader: een gereformeerde uitgever, maar dat in de breedste zin van het woord, dat wil zeggen dat hij niet alleen de kerkelijk-gereformeerde markt bediende, maar ook de hervormd-gereformeerde. De belangrijkste vooroorlogse uitgaven waren de *Korte Verklaring bij de Heilige Schrift*, de prekenserie *Menigerlei Genade*, terwijl ook de voortzetting van de VCL-serie het bedrijf geen windeieren legde. De zesdelige *Christelijke Encyclopaedie* in de jaren twintig vormt een hoogtepunt uit deze periode, evenals historische uitgaven bij de herdenkingen van de Afscheiding van 1834 en de Doleantie van 1886 in gereformeerde kring. In 1916 werd het bekende pand aan de Oudestraat 5 betrokken; hierheen werd ook in de late jaren twintig de zetters, drukkerij en expeditie verplaatst (de firma strekte zich uit langs twee stegen tot aan de Voorstraat).

Na het overlijden in 1940 van J.H. Kok, die ook in de bredere Kamper samen-

leving een vooraanstaande plaats bekleedde, nam zoon J.A.G. (Jac.) Kok (1907-1972) de leiding over van het bedrijf, samen met J. Steunenberg (1898-1986), die als dertienjarige in het bedrijf was begonnen. Steunenberg nam als redacteur en later als mededirecteur tal van nieuwe initiatieven voor de verbreding van het oorspronkelijke fonds. Kok jr., die belangrijke posten in de landelijke uitgeverwereld bekleedde, had de leiding van het theologische gedeelte van het Kokfonds. In 1973 volgde mr. W.E. Steunenberg (1928) de twee directeuren op. Op zijn naam stond reeds de tweede uitgave van de *Christelijke Encyclopedie*.

De periode Wim Steunenberg kenmerkte zich door een verdere verbreding van het bedrijf door de stichting van dochtermaatschappijen en zogenaamde fondslijnen en door de overname van bestaande bedrijven. Om het seculiere deel van de markt te kunnen bedienen werden de dochtermaatschappijen Omniboek (1968) en Intermedium (1980) overgenomen. Fondslijnen werden opgezet om een bepaalde sector van de markt te kunnen bestrijken. Uitgeverij J.N. Voorhoeve werd in de periode 1973-1977 geleidelijk ingelijfd. Begin jaren tachtig volgen de uitgeverijen De Groot Goudriaan

De Oudestraat, met linksachter, op de plek waar nu het C&A-complex staat, de voormalige Kok-panden (Collectie Frans Walkate Archief Kampen)

(1982) voor de bevindelijk-gereformeerde marktsector, en La Rivière (1983) met onder meer homeopathie in het fonds. In 1979 werd er vanuit de binnenstad verhuisd naar de Gildestraat, de drukkerij en zetterij werden afgestoten.

In de jaren negentig werden de uitgeverijen Gooi & Sticht (1990) en Van Rossum (1990) overgenomen, evenals De Kern en Bigot (gezondheid, voeding en sport). In 1992 volgde uitgeverij Helmond. Kok kwam zelf met de fondslijnen Kok Agora (filosofie, kunst en wetenschap), Kok Lyra (reizen en gezondheid), Kok Pharos (wetenschap en theologie), Kok Educatief en Kok Tijdschriften.

In 1994 vierde het bedrijf zijn 100-jarig bestaan. Vier jaar later werd Uitgeverij Kok Kampen overgenomen door het uitgeversconcern Bosch & Keuning te Baarn. Inmiddels is de firma niet meer gehuisvest op het industrieterrein van Kampen, maar in moderne, praktische kantoorbouw aan de IJsseldijk; daartoe werden dan ook de expeditie en opslagafdeling afgestoten en is alleen het uitgeefgedeelte overgebleven, zoals in de beginjaren.

Aan de IJsseldijk zetelen Ten Have, Kok, Voorhoeve, De Groot Goudriaan, Callenbach, Agora, Gooi & Sticht, VCL/Westfriesland en Zomer & Keuning; de overkoepelende naam is Uitgeefmaatschappij Kok ten Have.

Uitgeverij J.H. Kok heeft in haar lange bestaan een archief van ruim 100 meter opgebouwd, waaronder archiefmateriaal van overgenomen bedrijven. Een belangrijk onderdeel van de 'Collectie Kok' vormt de verzameling originele illustraties van kinderboeken en de zogenaamde recensiemappen van uitgeverij Callenbach uit Nijkerk. Deze zijn door middel van databases toegankelijk gemaakt. Inmiddels is ook begonnen met het beschrijven van alle publicaties die door Kok in de loop der jaren zijn uitgegeven. Het gaat hier om enkele honderden meters boeken, brochures en tijdschriften, die na ontdebelling geplaatst zullen worden in het (nieuwe) Gemeentearchief en een welkome aanvulling op de collectie vormen.

Robert Spanings